Сорт **'Надія'** характеризується високими показниками адаптивності, зокрема підвищеною морозостійкістю та посухостійкістю. Кущ середньорослий, заввишки 3,0 м. Скелетна структура характеризується помірним розгалуженням. Пагони середньої товщини, мають специфічне сіро-буре забарвлення кори. Зав'язь та ягоди мають округлу форму. Забарвлення епідермісу плодів – інтенсивно-червоне. Середня маса однієї ягоди становить 1,14 г. Сорт демонструє стабільну щорічну продуктивність. З куща збирають в середньому 9 кг, з гектара – 15,0 т плодів. Ягоди містять 55,2 мг/100 г вітаміну С, 8,9% цукрів, 1,11% кислот.

Рослини сорту **'Мліївська'** характеризуються середньою силою росту (висота куща до 3,0 м) та помірною щільністю крони. Пагони мають характерне зеленувато-сіре забарвлення, бруньки великі. Листкові пластинки сягають 10 см завдовжки. Суцвіття плоскі, щитоподібного типу. Квітки гетероморфні: крайові – великі, білого кольору; центральні – дрібні (діаметром до 5 мм). Шкірочка тонка; м'якуш інтенсивно-червоний, соковитий, ніжної текстури. Маса плоду становить 1,16 г. Сорт відзначається стабільною високою врожайністю, що становить 10–13 кг з куща. Смак гармонійний, солодкий з характерною гірчинкою, дегустаційна оцінка становить 8,1 бала. Плоди містять 62,4 мг% вітаміну С, 622,0 мг% вітаміну Р, 1,5% кислот, 11,3% цукрів.

Станом на квітень 2026 року генофонд *Viburnum opulus* L. налічує 11 сортів, що характеризуються комплексом господарсько цінних ознак, важливих для селекційної практики, промислового рослинництва, ландшафтної архітектури та фармацевтичної галузі. Попри наявне різноманіття, на сучасному етапі спостерігається дефіцит генетичних ресурсів зазначеної культури, які поєднували б високу екологічну пластичність із відповідністю сировини вимогам переробної та харчової промисловості щодо біохімічних показників якості, необхідних для виробництва продуктів функціонального та лікувально-профілактичного призначення. Викладене вище зумовлює необхідність інтенсифікації пошуку, добору та створення інноваційного вихідного матеріалу.

УДК 631.524.82.633.11:631.
Топалов В. В.[*], аспірант
Гуменюк О. В., кандидат с.-г. наук, старший дослідник, завідувач лабораторії селекції озимої пшениці
Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла НААН України
[*]e-mail: tvk2017@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ТА ПОСІВНИХ ЯКОСТЕЙ НАСІННЯ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОПЕРЕДНИКІВ І СТРОКІВ СІВБИ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

У сучасних умовах зростає роль сівозмін, як основного і найдієвішого способу екологічної стабілізації середовища і забезпечення високих, сталих, економічно- і енергетично-адекватних урожаїв пшениці озимої. Сільськогосподарське виробництво ставить нові вимоги до підбору кращих попередників для цієї культури, особливо, за високого насичення сівозміни культурами, близькими за біологією та технологією вирощування. Значна частина посівів пшениці озимої розміщується після попередників, які не забезпечують оптимальних умов її росту й розвитку, що призводить до зменшення продуктивної вологи в ґрунті, однобічного використання поживних речовин, накопичення в ньому шкідників, збудників хвороб, токсинів і, як наслідок, зниження урожайності та погіршення якості зерна та насіння.

Для отримання високих і сталих врожаїв пшениці озимої найважливішим питанням постає розробка адаптивних технологій вирощування, які б враховували пристосованість рослин до умов регіону вирощування. У процесі інтенсифікації землеробства змінюється ставлення до оцінки попередників та строків сівби, адже виникає необхідність сіяти по таких попередниках, які на сучасному рівні розвитку землеробства вважаються недостатньо сприятливими.

Найбільш достовірним критерієм оцінки ефективності технологічних заходів є врожайні властивості насіння, які інтегрують весь комплекс генетичної та матрикальної різноякісності, виникаючої в процесі вирощування, збирання, зберігання і підготовки насіння до сівби. Врожайні властивості насіння взаємопов'язані з внутрішніми фізіолого-біохімічними властивостями, закладеними ще в період формування та дозрівання насіння на материнській рослині, коли вони зазнають впливу низки екологічних факторів абіотичного, біотичного, антропогенного походження, які і дають сумарний «екологічний» ефект у вигляді змін якості насіння та продуктивності вирощеного з нього потомства.

Саме тому метою досліджень передбачалося встановити особливості формування урожайності та посівних якостей насіння пшениці озимої залежно від попередників і строків сівби.

При визначенні врожайності зерна залежно від попередників і строків сівби їх вирощування було встановлено, що урожайність сортів пшениці м'якої озимої 'МІП Вишиванка', 'Трудівниця миронівська', 'МІП Валенсія', 'МІП Княжна', в середньому за роки досліджень (2022–2025 рр.) становила після попередника квасоля 6,80 т/га, а після попередника соя – 5,20 т/га. Найвищу врожайність було отримано в сорту 'Трудівниця

миронівська' (6,60 т/га) по сидеральному пару, а найнижчу – в сорту 'МІП Княжна' (4,90 т/га) після попередника соя. В середньому ж за роки досліджень (2022–2024 рр.) найвищу врожайність у сортів отримано після попередника квасоля (7,50–7,90 т/га) за сівби 15 вересня, а найнижчу після попередника соя (4,20–4,50 т/га) за сівби 15 жовтня.

Вихід кондиційного насіння залежно від попередників, строків сівби та позакореневого підживлення в середньому становив 80–85%. Найвищий вихід кондиційного насіння в роки досліджень (2022–2025 рр.) отримано в сорту 'МІП Княжна' (85%) після попередника квасоля, а найнижчий у сортів 'МІП Валенсія' (82%) після попередника соя.

За результатами наших досліджень, порівнюючи сорти між собою, було виявлено, що маса вирощеного насіння змінювалась залежно від генотипу, попередника, строку сівби та сорту.

Так, під час вирощування пшениці м'якої озимої за досліджуваною технологією маса 1000 насінин у 2022–2025 рр. була найвищою у сорту 'МІП Княжна' (48,5 г) за сівби після попередника квасолі. В середньому в досліджуваних нами сортів пшениці маса 1000 насінин була вищою на 2,6 г після попередника квасоля, у порівнянні з попередником соя.

Щодо активності накльовування, суттєвої різниці залежно від попередників і строків сівби не виявлено. Лише встановлено сортову різницю. Так найвищі показники активності накльовування були в сортів 'МІП Валенсія' (78–81%) та 'МІП Княжна' (75–78%), а найнижчий – у сорту 'МІП Вишиванка' (65–72%).

Активність накльовування насіння залежно від попереднього впливу попередників, строків сівби та позакореневого підживлення в середньому сформувалась на рівні 65–70%. Найвища активність накльовування насіння в роки досліджень спостерігалась в сорту 'МІП Валенсія' (80%) після попередника квасоля, а найнижча була у сортів 'МІП Вишиванка' (69%) та 'Трудівниця миронівська' (67 %) після попередника соя.

Впливу попередників і строків сівби на енергію проростання насіння не виявлено, лише відмічено, що цей показник був дещо вищий в окремих сортів після попередника квасоля порівняно з попередником соя.

Якщо аналізувати енергію проростання насіння пшениці м'якої озимої залежно від попереднього впливу попередників, строків сівби та позакореневого підживлення, то величина даного показника в середньому сформувалась на рівні 97%. Найвища енергія проростання насіння в роки досліджень (2022–2025 рр.) спостерігалась в сортів 'МІП Княжна' (98%) по попереднику квасоля, та 'МІП Княжна' по попереднику соя – 96%.

УДК 633.11
Тоцький В. М.*, кандидат с.-г. наук, завідувач лабораторії кормовиробництва та інтегрованого захисту рослин.
Глущенко Л. Д., кандидат с.-г. наук, с. н. с. лабораторії кормовиробництва та інтегрованого захисту рослин.
Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція ім. М. І. Вавилова Інституту свинарства і АПВ НААН України
*e-mail: vtockij276@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПОГОДНИХ УМОВ ТА РЕАКЦІЯ НА НИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ РІЗНИХ СЕЛЕКЦІЙНИХ УСТАНОВ

Однією з основних злакових культур є пшениця, яка посідає друге місце у світі серед зернових культур. Середня врожайність зерна у світі сягає приблизно від 3,1 т/га до 3,58 т/га, у європейських країнах – у межах 5,6 т/га. В Україні середня врожайність варіюється від 4,31 до 4,76 т/га, що перевищує світові значення, але відстає від європейського рівня. Збільшення врожайності зерна пшениці озимої значною мірою залежить від підбору сортів для вирощування. Серед основних важливих ознак нових сортів пшениці озимої значне місце посідає їхня адаптованість до несприятливих абіотичних чинників, у тому числі до змін у кліматі. Тому підбір сортів пшениці озимої, які б були пристосовані до наших умов і давали стабільну високу продуктивність залишається актуальною проблемою.

Для визначення показників урожайності зерна пшениці озимої була проведена порівняльна оцінка сортів, рекомендованих для впровадження у виробництво. Дослідження проводили протягом сільськогосподарського 2024–2025 років на Полтавській державній с.-г. дослідній станції ім. М. І. Вавилова. Предметом дослідження були сорти пшениці озимої різних селекційних установ (Полтавський державний аграрний університет, Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН, Миронівський інститут пшениці ім. В. М. Ремесла НААН, Селекційно-генетичний інститут НЦНС).

Технологія вирощування пшениці озимої в досліді загальноприйнята для ґрунтово-кліматичної зони. Попередник – зернобобові культури. Сівба проведена 10 жовтня. Після відновлення вегетації здійснено прикореневе підживлення аміачною селітрою (100 кг/га у ф. в.). Посівна площа ділянки 80 м^2, облікової – 40 м^2.

Ґрунт земельної ділянки – чорнозем типовий малогумусний. Механічний склад ґрунту – важкий суглинок. Характеризується такими агрохімічними показниками: вміст гумусу в шарі 0–20 см – 4,9–5,2%, 20–40 см – 3,91% і на глибині 150–170 см – 0,71%. За даними агрохімічного обстеження ґрунти дослідного поля добре забезпечені основними елементами живлення рослин. В орному шарі міститься 11–13 мг азоту, що гідролізується (за Корнфілдом), 10–15 мг рухомого фосфору (за Чириковим), 16–20 мг обмінного калію на 100 г ґрунту (за Чириковим).